

AHOGY A KÚRIA LÁTJA

Bepillantás az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények bírói gyakorlatába

Az alapjogok széles köréből a véleménynyilvánítás szabadságát és az emberi méltósághoz való jog megkülönböztetés nélküli érvényesülését, valamint ezek összefüggéseit emelte ki az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények bírói gyakorlatának 2016-ban lezárt vizsgálatára felállított, **dr. Belegi József** bírő által vezetett kúriai joggyakorlat-elemző csoport.

A csoport tíz évre visszamenőleg tekintette át a hazai bírói gyakorlatot a köznyugalom megóvását is célzó, végső soron az egyenlő méltóságot büntetőjogi védelemben részesítő tényállások mentén, de megvizsgálták a kiválasztott alapjogokkal összefüggő büntetőjogi szabályozás nemzetközi jogi hátterét, az EU és a külső országok jogi szabályozásának leglényegesebb vonásait, valamint ezek belső szabályozásra gyakorolt hatásait is.

„Gyűlölet-bűncselekmények”

A 31 oldalas elemzés megállapításait a csoport vezetője **dr. Belegi József**, a Kúria Büntető Kollégiumának nyugalmazott tanácselnöke (*képünkön*) a legfelsőbb bírói fórum háttérbeszélgetésén részletezte a sajtónak április 19-én.

Elmondta: igyekeztek tömören megszerkeszteni az összefoglaló jelentést, amiben csak általános megállapításokat tettek, és azt egészítették ki egy szemléltető példatárral.

A vizsgálat tárgyköréről, az ún. gyűlölet-bűncselekményekről szólva kifejtette, hogy ezek rendszerint más alapjogi sérelmekkel párosulnak, a gyakorlatban nem fordulnak elő tisztán, ezért a joggyakorlat-elemző csoport nehezen tudta a vizsgálat során kimutatni, milyen a bíróságok büntetékiszabási gyakorlata kifejezetten e bűncselekményekkel kapcsolatban. Majd hozzátette: ezen bűncselekmények valószínűsítő indítéka nem a gyűlölet, hanem valamilyen előítéletesség, így pontosabb lenne előítélet-motivált bűncselekményekről beszélni.

Az ítélkezési gyakorlat három problémával

került szembe a passzív alanyiség szempontjából a védendő csoportok, illetve a közösség tagja elleni erőszak vonatkozásában – hívta fel rá a figyelmet.

Egyrészt felvetődött, hogy a gyűlölet-bűncselekmények tényállásai vajon kisebbség-védő tényállások-e? A szakember kifejtette: mivel a törvényi szabályozás rendeltetése, hogy senkit ne érhesen bántódás egy népcsoporthoz, illetve más közösséghez, lakossági csoporthoz tartozása miatt, a többséghez tartozó egyének is lehetnek gyűlölet motiválta támadások áldozatai.

A másik kérdés az volt, hogy a fokozott büntetőjogi védelem kiterjed-e azokra a csoportokra, amelyek céljaikat és tevékenységüket tekintve nem alkotmányos keretek között működnek? A Legfelsőbb Bíróság döntése szerint nem. A csoportok tagjai ugyanis csak akkor élvezhetnek kiemelt büntetőjogi védelmet, ha szervezetük az alkotmányban rögzített elveket tiszteletben tartva, törvényes keretek között fejtik ki tevékenységét.

Végül a harmadik probléma, amivel az ítélkezési gyakorlat szembesült, hogy ha a lakosság bármely csoportja szóba jöhet a védendő csoportok szempontjából, akkor pusztán a szubjektív alapon (pl. valaminek a tetszése alapján) létrejött csoportok is ide tartoznak-e? A válasz az, hogy a tisztán szubjektív alapon elkülönülő személyek csoportját, illetve az e csoporthoz tartozókat pusztán e tulajdonságuk alapján nem indokolt fokozott büntetőjogi védelemben részesíteni. Más a helyzet akkor, ha a rajongókat – a szubjektív alapon kívülről – a személyiséget vagy az emberi-társadalmi státuszt meghatározó lényeges tulajdonság is összeköti,

és ehhez csak szokásosan társul az ugyanazon sportegyesület, zenekar stb. iránti rajongás, amely ezért az objektív ismérv alapján való összetartozásra utal – fogalmaz a vélemény.

A közösség tagja elleni erőszak

A jelentés szerint a legnagyobb számban a közösség tagja elleni erőszak bűncselekménye fordult elő a bírói gyakorlatban, míg az elmúlt tíz-tizenöt év legvitatottabb kérdése a közösség elleni uszítás megállapíthatósága volt. Dr. Belegi József ezekre is részletesen kitért, majd ismertette a büntetékiszabási gyakorlatot.

Ez utóbbival kapcsolatban kiemelte: a bíróságok a tíz éves időszak alatt összesen 94 terhelt – köztük 10 fiatalok – bűnösségét állapították meg valamilyen sui generis gyűlölet-bűncselekményben. 82 terhelttel szemben került sor büntetés kiszabására, 12 esetben a büntetőeljárás büntetés kiszabása helyett intézkedés alkalmazásával zárult. Jogerős ítéletében végrehajtandó szabadságvesztést 29 terhelttel szemben szabott ki a bíróság. 39 próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést, 4 közérdekű munka büntetést, 10 terhelttel szemben pedig pénzbüntetést alkalmaztak. Az intézkedés jellemzően próbára bocsátás volt, erre 9 – ebből 5 fiatalok – terhelt esetében került sor. A bíróság egy fiatalok terhelttel szemben javítóintézetit nevelést alkalmazott, két esetben pedig a terhelt megrovásban részesült.

Csak a főbb tendenciák

Ahogy a csoportvezető bírő a háttérbeszélgetés elején utalt rá, ezek a számszerű mutatók nem alkalmasak arra, hogy korrekten lehessen értékelni a büntetékiszabás helyességét. Ennek az az egyik oka, hogy a gyűlölet-bűncselekmények más bűncselekményekkel halmazatban kerültek megállapításra. A másik, ami a korrekt értékelést kizárta, az az volt, hogy a legtöbb ítélet első fokon jogerőre emelkedett, és a rövid ítéleti indokolás nem tartalmazta azokat a körülményeket, amelyeket a büntetés kiszabása szempontjából a bíróságok meghatározott súllyal figyelembe vettek. Így az elemzés során csak a főbb tendenciákat lehetett körvonalazni.

Az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények bírói gyakorlatát elemző csoport jelentése teljes terjedelemben itt érhető el: http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalovelemeny_4.pdf.

Dr. Kaszás Beáta